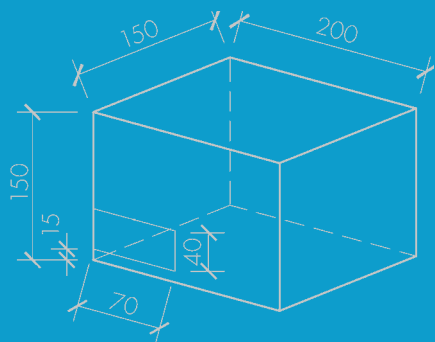
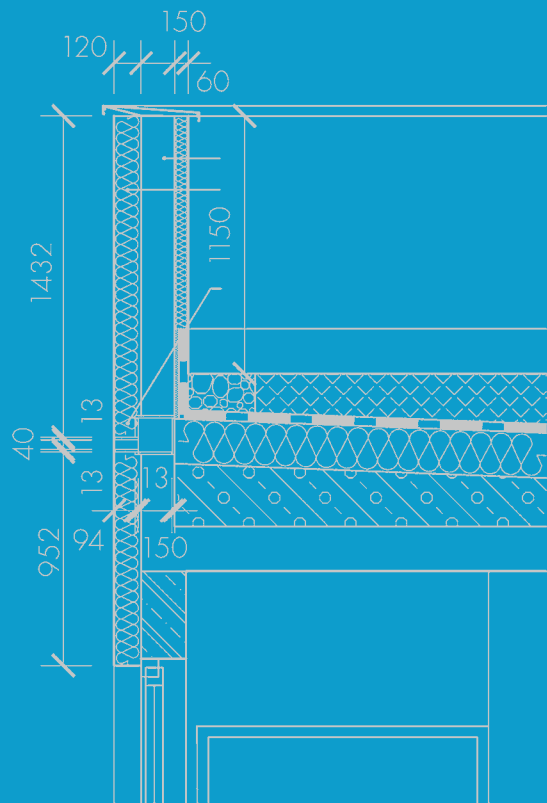

Ochrana rorýsů a netopýrů při rekonstrukcích budov

Úvodem

Jak stará je historie soužití člověka, ptáků a netopýrů pod jednou střechou? Přesnou odpověď bohužel neznáme, neexistují o ní žádné věrohodné údaje. Půjde však o soužití velmi dlouhé, sahající až někam do dob, kdy člověk začal stavět vyšší stavby – tvrze, později kostely a hrady. Městské prostředí pak rorýsi začali obývat zřejmě v souvislosti se stavbou vícepatrových dřevěných domů. Postupně tak opouštěli svá tradiční hnízdiště – štěrby ve skalách, jeskyně a stromové dutiny.

Dlouho žili v těsném sousedství lidí poměrně nerušeně. Jejich problémy nastaly v okamžiku zahájení rozsáhlých rekonstrukcí historických center měst a při následném zateplování panelové zástavby, které tak trochu paradoxně pomáhá zlepšovat životní prostředí ...

foto I. Mikšík

Tato publikace vznikla za finančního přispění Magistrátu hlavního města Prahy, Městské části Praha 4 a Nadace Partnerství

Poděkování patří Verein Sächsischer Ornithologen e.V. za laskavé svolení s publikováním pérovek.

Rorýsův život

Rorýs obecný (*Apus apus*) je jediným u nás pravidelně hnízdícím zástupcem řady svišťounů (*Apodiformes*), do kterého patří např. i exotičtí kolibříci.

Rorýs obecný

foto J. Hlásek

Dosahuje velikosti vlaštovky, se kterou si jej lidé nejčastěji pletou, je ovšem štíhlejší s užšími a delšími křídly. Jako většina jeho příbuzných tráví prakticky celý svůj život ve vzduchu. Je k tomu mimořádně dobře vybaven. Dlouhá úzká křídla nasedají na vřetenovité tělo, končíci poměrně krátkým vidlicovitým ocasem. Malá hlava přisedá těsně k tělu. Krátký jemný zobák se rozbíhá do širokých úst, schopných při prudkém letu lapat drobnou kořist – létající hmyz i další volně se vznášející členovce, především pavouky.

Pevnou půdu pod nohama potřebuje rorýs vlastně pouze k tomu, aby měl kam naklást vejce a poté vyvést mláďata. Po celý zbytek roku nemá potřebu usednout. Vlastně ani neusedá, spíše se přichycuje k šikmým stěnám, zatímco na ploché zemi se jen nemotorně plazí. Však také překlad jeho vědeckého jména – *Apus* – znamená doslova „beznohý“. Rorýsi samozřejmě nohy mají, ovšem s velmi

krátkými běháky, takže vzlétnout z rovne země jim dělá velké potíže. Ve vzduchu rorýsi odpočívají, loví potravu, ale také se zde páří a v letu dokonce i spí. Ornitologové odhadují, že 40–60 g těžký rorýs s rozpětím křídel okolo 40 cm nalétá za jediný den těžko

uvěřitelných 800 km! V průměru se dožívá 7 let věku, ovšem nejvyšší dosud zjištěný věk je 21 let.

Páry tvoří na celý život, ale ptáci jsou spolu jen v době hnízdění. Poté se rozdělí a setkají se až následující rok na hnízdišti, kterému jsou stejně věrní jako svému partnerovi. Tam, kde jednou úspěšně vyhnízdí, se po zbytek

Rorýs je k letu dokonale přizpůsoben

foto Z. Tunka

Rorýs, olaštovka, jirčička a břehule v letu J. Hošek

života vracejí. Na nové hnízdiště si zvykají i několik let! Snášejí většinou 2–3 vejce, která oba ptáci zahřívají necelé tři týdny. Mláďata tráví v hnízdě poměrně dlouhou dobu – v průměru 42–43 dnů. Po jeho opuštění se již zpět nevracejí, létají společně s rodiči ještě pár dnů v okolí, než se vydají do vzdálených afrických zimovišť.

Rorýsův rok

Většinu roku stráví v tropech. K nám si vlastně jen odskočí vyhnízdit. Co jej k tomu vede? Především délka světelného dne (která je v tropech 12 hodin, zatímco u nás i více než 16 hodin a na severu Evropy slunce v létě prakticky nezapadá) spojená s dostatkem potravy. První rorýsi se u nás objevují ve druhé polovině dubna, odlétají většinou již koncem července a v průběhu srpna. Jako první se na jaře vracejí dospělí ptáci, loňská mláďata, která ještě nehnízdí, se objeví s více než měsíčním odstupem. Bylo zjištěno, že všichni evropští rorýsi tráví na hnízdištích v průměru 109 dní, jejich pobyt se liší jen v datech přiletu a odletu podle toho, jak vysoko na sever zamíří. Třeba v Izraeli se objevují již na konci února a společně s vyvedenými mláďaty odlétají na konci první červnové dekády. Ve stejné době se ve švédském Laponsku objevuje většina dospělých ptáků, aby zde ke hnízdění využila výhodu polárního dne.

Rorýsi v České republice

Velikost naší populace byla v roce 2000 odhadnuta na 60 až 120 tisíc párů. V posledních dvou desetiletích však klesá. Například Mapování hnízdního rozšíření ptáků Prahy prozradilo, že mezi lety 1989–2000 klesl počet pražských rorýsů o téměř 45%!

Naprostá většina rorýsů u nás (více než 95 %) žije ve městech a na vesnicích. Pouze malá část obývá skalní věže, stromové dutiny

Rorýsi obsazují dutiny o podkrooví

foto I. Mikšík

nebo ptačí budky. Nejpočetnější je v historických centrech měst. Ta však v poslední době procházejí rozsáhlými rekonstrukcemi (opravy fasád, střešních konstrukcí, půdní vestavy apod.), které rorýse připravují o vhodná hnízdiště. Část z nich si proto našla hnízdiště nová – dutiny v podstřeší panelové zástavby. Rostoucí ceny energií však vlastníky nutí investovat do úspor stále dražšího tepla. Stát i Evropská unie poskytují výhodné dotace,

Na zatepleném paneláku jsou často jedinou šancí rorýsů nedbale osazené a později vypadlé mřížky na ventilačních průduších

foto L. Viktora

díky kterým i nemajetná bytová družstva a společenství vlastníků mohou uskutečnit nákladné opravy – výměny oken a zateplení obvodového pláště. Bezspornu pozitivní opatření, znamenající úspory peněz i nižší znečištění ovzduší však dělají vrásky ochraně přírody. Připravují rorýse i další chráněné živočichy o půdu pod nohama. Z paneláků už totiž cesta dál nevede... zatím.

Nejčastější předsudky a omyly

Rorýsi přenášejí choroby a jejich paraziti nám zamoří byt

Není prokázáno, že by rorýsi představovali pro lidské zdraví jakékoli nebezpečí. Jejich nemoci jsou na člověka nepřenositelné, paraziti, kteří obývají jejich hnízda nebo parazitují přímo na dospělých ptácích a mláďatech jsou typičtí právě a jenom pro rorýse a nikoli pro jiné druhy ptáků a už vůbec ne pro člověka. Většina rorýsích hnízd je umístěna v dutinách, které nekomunikují s obytnou částí domů. Tam, kde se usídlí ve ventilačních průduších odvětrávacích spíže, stačí zakrýt vyústění průduchu do spíže (nikoli ven z budovy) sítkou z mušího pletiva.

Rorýsi svými zobáky poškodí nákladné zateplení a jejich trus poničí fasádu

Zobák rorýse je velmi drobný a jemný. Je uzpůsoben k lovu měkké potravy ve vzduchu a rozhodně není nástrojem pro úpravu tvrdých materiálů. Své hnízdiště proto využijí takové, jaké je a nijak jej neupravují. Samotné hnízdo je poměrně křehká stavba, kterou mláďata během pobytu v dutině prakticky zcela rozšlapou. V hnízdě ani jeho nejbližším okolí prakticky nenajdete zbytky trusu. Rodiče trus mláďat pečlivě z hnízda odstraňují a sami se vyprazdňují mimo něj.

Rorýs vletí do bytu a zaplete se mi do vlasů

Případy, kdy dospělí ptáci vlétnou do bytů především v horních podlažích nejsou vůbec časté. Pokud se tak stane, dezorientovaný rorýs se snaží z bytu nekratší cestou odletět. Bohužel však zpravidla narazí do jiného zavřeného okna, nebo zapadne někam za nábytek. Rozhodně není jeho úmyslem vás stresovat. Nejlepší je v takovém případě rorýse opatrně vzít do ruky (pokud vám to činí obtíže, můžete použít suchý hadr nebo staré tričko) a buďto jej rovnou vypustit z okna, nebo odnést před dům a lehkým nadhozením mu umožnit odletět.

Zobák rorýse je malý a jemný

foto J. Hlásek

Praktický rádce

Rorýse chrání zákon

Jak už bylo řečeno, rorýsů u nás ubývá a to navzdory poměrně přísné zákonné ochraně. Stejně jako všechny volně žijící druhy ptáků u nás je rorýs chráněn zákonem, podle § 48 ZOPK a podle vyhlášky č. 395/1992 Sb., která je jeho prováděcím předpisem je zařa-

zen mezi druhy zvláště chráněné v kategorii ohrožený.

Jak si počínat?

Jak porušení zákona předcházet? Jaké jsou nejčastější situace, kdy je porušován? A jak můžeme rorýsům pomoci?

Probíhající zateplování

foto L. Viktora

Zkusme si uvést pár typických příkladů...

1. Náš panelový dům potřebuje nová okna a zateplení.
2. Opravujeme sedlovou střechu staršího domu, budujeme půdní vestavby.
3. Stavíme nový dům a chceme ptákům aktivně pomoci.

Stavební úřad v rámci řízení o vydání stavebního povolení předkládá veškerou dokumentaci k posouzení všem příslušným odborům, včetně odboru životního prostředí. Pokud je v příslušném správním obvodu zjištěn výskyt rorýsů, případně je hnízdění rorýsů přímo zmíněno v projektové dokumentaci, vyzve vás úřad k zažádání o udělení výjimky z ochranných podmínek zvláště chráněného druhu u příslušného orgánu ochrany přírody. V případě rorýse jsou to krajské úřady, v Praze potom Magistrát hl. města Prahy. Úřad žádost ve správním řízení posoudí a vydá rozhodnutí, zahrnující zpravidla pod-

mínky (načasování a postup prací, způsob jakým budou eliminovány negativní vlivy stavby, počet ventilačních průduchů, které budou pro hnízdění rorýsů zachovány, ev. definuje podobu kompenzačních opatření) za kterých mohou stavební práce probíhat tak, aby zasahovaly do hnízdění rorýsů co nejméně rušivě a hnízdiště rorýsů byla do budoucna zachována. Nejlepší je mít hlavní zásady zapracované již v projektu a předejít tak nepříjemným překvapením v podobě náročných podmínek, se kterými jste předem nepočítali.

Ornitologický průzkum

Se zjištěním, zda dům obývají i jiní než lidští nájemníci vám mohou pomoci odborníci – ornitologové. Prokázat hnízdění rorýse vůbec není jednoduché, protože nezanechává téměř žádné pobytové stopy. Hnízdo staví z toho mála, co pochyťá ve vzduchu – ptačí pera, stébla suché trávy, kousky mechu. Někdy využije staršího hnízda jiných ptáčků. Hnízdo staví dost daleko od vletového otvoru a pokud to podmínky dovolí, je umístěno v rohu dutiny. Žádný trus mláďat ani na hnízdě, ani v jeho okolí nenajdeme. Rodiče jej během hnízdění průběžně odnášejí. Zbývá tedy jediné – sledování během krátkého období hnízdění, tj. od poloviny května do konce července. Ovšem ani pak není vyhráno. Na rozdíl od např. sýkor, které co chvíli přilétají krmít mladé s pár sousty v zobáku, rorýsi lapají drobnou potravu a ukládají ji ve voleti, dokud se nezaplní. Teprve potom zaletí do hnízda a celou kořist, čítající i několik stovek kusů drobných členovců nabídne jednomu mláďeti. Je nasnadě, že s takovouto strategií se u hnízda neobjevují příliš často. Ornitolog se proto musí obrnit velkou trpělivostí a přitom zároveň nepolevit v ostražitosti, protože rorýs

ke hnízdu přilétá velkou rychlostí a během zlomku sekundy zmizí v dutině.

Dospělý pták s voletem plným potravy foto Z. Tunka

Projekt

Pokud rorýsi v domě hnízdí, je nutné informovat projekční kancelář, která tuto skutečnost zapracuje do projektové dokumentace. Zde hodně záleží na výsledku tepelného auditu (jehož zpracování je např. podmínkou udělení dotace). Ten zkonstatuje, zda střecha domu zůstane větraná, nebo kvůli dosažení příznivé tepelné bilance přejde na režim střechy nevětrané. Což v praxi znamená, že je nutné tepelnou izolaci vyplnit dutiny v podstřeší, nikoli však zaslepit ventilační průduchy, které dutiny odvětrávají. Ty mohou, po patřičné úpravě, sloužit rorýsům dále a přitom nesnižovat účinnost zateplení.

Načasování prací

Pro rorýse je z pohledu stavebních prací nejdůležitější jejich načasování. Práce na zateplení by neměly kolidovat s hnízdní sezónou, tj. s obdobím od 20. dubna do 10. srpna.

Pokud není zbytí a práce musí být realizovány v tomto období, je třeba stavbu a harmonogram prací této skutečnosti přizpůsobit. Často zároveň se zateplením probíhají další práce: výměny oken, úpravy vchodů, opravy nebo výměny výtahů a jiné práce, které na hnízdění rorýsů nepůsobí rušivě. Proč je tedy neprovést právě v období jejich hnízdění a vlastní zateplení neposunout například na srpen?

Postup při ochraně rorýse mimo hnízdní období

Při ochraně rorýse obecného v mimohnízdním období se doporučuje využít ustanovení § 5 odst. 1 ZOPK, podle něhož jsou všechny druhy živočichů chráněny před zničením a poškozováním, které vede nebo by mohlo vést k ohrožení těchto druhů na bytí nebo k jejich degeneraci, narušení jejich rozmnožovacích schopností či zániku jejich populace.

Obcím s rozšířenou působností, v jejichž správním obvodu byl prokázán hnízdní výskyt rorýse obecného, je doporučeno v souladu s příslušnými ustanoveními ZOPK a zákona o obcích vydat nařízení obce, které upraví podmínky pro realizaci rekonstrukcí budov v jejich správním obvodu. Nařízení by mělo být účinné pouze mimo dobu hnízdění rorýse (20. 4.–10. 8.) a jeho základní podmínkou by mělo být zachování všech ventilačních průduchů v atikách budov, popř. jejich adekvátní náhrada.

Tento postup je doporučován především jako nástroj preventivní, neboť umožňuje účinně předcházet uzavření ventilačních průduchů i v době, kdy rorýsi na hnízdištích nejsou přítomni a je tedy obtížné prokázat využívání konkrétních ventilačních průduchů ke hnízdění. Tento postup se však samozřejmě nevyklučuje s ochranou rorýse obecného zakotvenou v příslušných

ustanoveních ZOPK týkajících se zvláštní druhové ochrany (ustanovení § 50 a § 56 ZOPK, viz níže).

Postup při ochraně v hnízdním období

Podle ustanovení § 50 odst. 1 a 2 ZOPK jsou zvláště chránění živočichové chráněni ve všech svých vývojových stádiích, chráněna jsou jimi využívaná sídla (přirozená i umělá) a jejich biotop. Je zakázáno škodlivě zasahovat do jejich přirozeného vývoje, zejména je rušit, zraňovat nebo usmrcovat a je také zakázáno ničit, poškozovat či přemísťovat jejich vývojová stádia. Provádění rekonstrukcí budov v hnízdním období rorýse je nebo může být zásahem do přirozeného vývoje rorýse obecného.

Pokud je rekonstrukce budovy, která je rorýsem opakovaně obývána, naplánována do jeho hnízdního období, je nutné postupovat v souladu s ustanovením § 56 ZOPK a požádat o povolení výjimky ze zákazů stanovených v ustanovení § 50 odst. 2 ZOPK pro zvláště chráněné živočichy.

Orgánem ochrany přírody příslušným k vydání výjimky pro zvláště chráněné živočichy v kategorii ohrožený jsou krajské úřady a na území Hlavního města Prahy magistrát (§ 77a odst. 3 písm. l) ZOPK), v chráněných krajinných oblastech a národních parcích jejich správy (§ 78 ZOPK). Rozhodnutí o povolení výjimky může obsahovat podmínky, které je nutné při realizaci prací respektovat.

Zákazy stanovené v ustanovení § 50 odst. 2 ZOPK neplatí v případě, kdy je zásah do přirozeného vývoje zvláště chráněných ohrožených živočichů prokazatelně nezbytný v důsledku běžného obhospodařování nemovitostí nebo jiného majetku. I pro realizaci takových činností je však nezbytné předchozí stanovisko orgánu ochrany přírody. Stanovisko vydává stejný orgán

Technická řešení

Rekonstruujeme mimo období hnízdění (11. 8.–19. 4.)

V tomto případě realizujeme projekt bez jakýchkoli omezení prací podle podmínek, stanovených správním orgánem.

Panelové domy

a) Jestliže střecha vašeho domu zůstane i po zateplení větraná, omezují se úpravy pouze na zabezpečení otvorů v tepelně izolačním materiálu, navazujících na původní ventilační průduchy. Ty jsou většinou kruhové o průměru 70 nebo 100 mm nebo obdélníkové, orientované buď vertikálně (zpravidla užší strany budov) nebo horizontálně. Aby se zamezilo zatékání srážkové vody mezi izolační vrstvou a pláštěm budovy, opatřují se tyto otvory buď:

Správně upravená plastová koncovka

foto archiv ČSO

ochrany přírody, který je příslušný k vydání výjimky postupem podle ustanovení § 56 ZOPK.

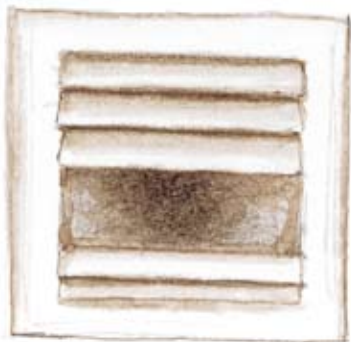
Ustanovení § 50 odst. 3 ZOPK dává orgánu ochrany přírody možnost v tomto stanovisku uložit náhradní ochranná opatření. Tím může být například stanovení způsobu úpravy ventilačních průduchů, resp. jejich zaslepení, nebo zajištění náhradních hnízdnicích příležitostí.

Nejčastější sankce při nerespektování literary zákona

Pokud rořsí využívají budovu ke hnízdění a stavba přesto probíhá bez patřičných povolení dle ZOPK, vystavuje se investor spolu se stavební firmou nebezpečí postihu ze strany České inspekce životního prostředí, případně odboru životního prostředí příslušného městského úřadu obce s rozšířenou působností, v Praze pak ze strany úřadu příslušné městské části.

Tyto orgány státní správy pak v souladu se zněním sankčních ustanovení § 66 a § 88 ZOPK mohou přijímat předběžná opatření, na základě kterých zpravidla:

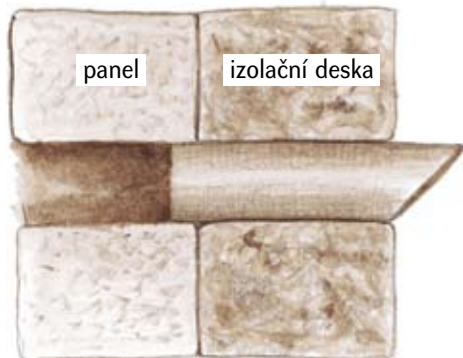
- zastavují rušivou činnost (tj. stavební práce) na dobu nutnou k přijetí odpovídajících opatření ke zmírnění negativních dopadů na hnízdění zvláště chráněného druhu (např. mohou uložit demontáž části lešení nebo omezit pracovní dobu tak, aby nedocházelo k rušivým zásahům do průběhu hnízdění ap.), nebo
- vydávají zákaz rušivé činnosti po dobu hnízdění zvláště chráněného druhu (tj. zastaví stavbu až do 10. 8.)
- ukládají pokutu, která může v případě fyzických osob dosáhnout výše až 100 000,- Kč, v případě právnických osob pak až do výše 1 000 000,- Kč.

Upravená čtvercová koncovka na starší zástavbě

J. Hošek

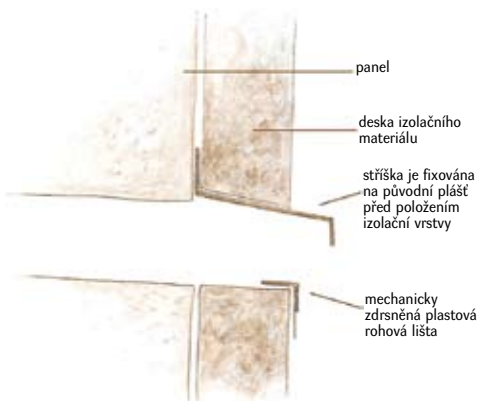
- Standardní plastovou koncovkou, ve které je podle typu vyříznuta dolní polovina sítky nebo lamel tak, aby vzniklý otvor byl minimálně 35 mm vysoký a 70 mm široký.
- Stříškami z titan zinkového plechu, umístěnými na původní obvodový plášť. Spodní okraj otvoru je opatřen plastovou rohovou lištou.
- Novodurovou trubkou, na konci šikmo seříznutou tak, aby její delší horní část vytvářela stříšku.
- Ve všech vyjmenovaných případech je zapotřebí spodní okraj i dno nově vzniklého

Novodurová trubka, upravená jako stříška proti zatékání, chránící zároveň izolační vrstvu

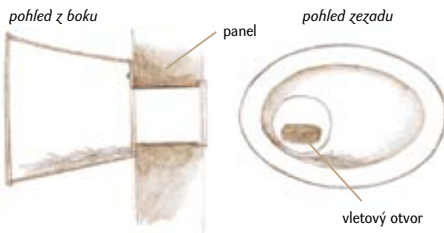
J. Hošek

otvoru mechanicky příčně zdrsnit tak, aby se rorýsi mohli na okraji otvoru bezpečně zachytit i pohodlně prolézt do dutin v podstřeší, kde hnízdí. Zdrsnění je nejlepší provést ocelovým kartáčem na vrtačce nebo smirkovým papírem ve směru kolmém na podélnou osu otvoru. Dno otvorů je rovněž možné potřít vrstvou stavebního lepidla, která však musí být dostatečně tenká, aby příliš nezmenšila světlost otvoru.

Stříška z titan zinkového plechu, instalovaná na obvodový plášť budovy. Spodní okraj je opatřen plastovou rohovou lištou

J. Hošek

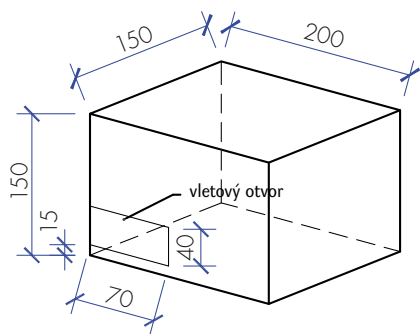
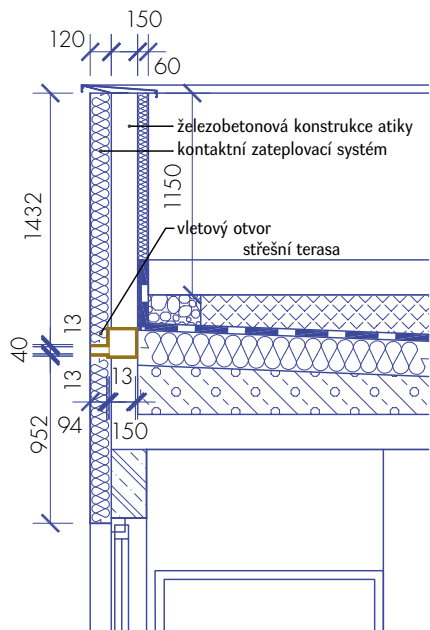

Plastový hnízdní box, instalovaný na vnitřní stěnu panelu, tvořícího atiku

J. Hošek

b) Pokud projektová dokumentace předpokládá změnu režimu střechy z větrané na nevětranou a dutiny v podstřeší mají být vyplněny tepelně izolačním materiálem, je nejlepším (a nejlevnějším) řešením vytvoření malých hnízdních dutin pomocí běžně užívaných plastových nádob (např. na nátěrové hmoty, prací prášky, lahůdky ap.) o objemu

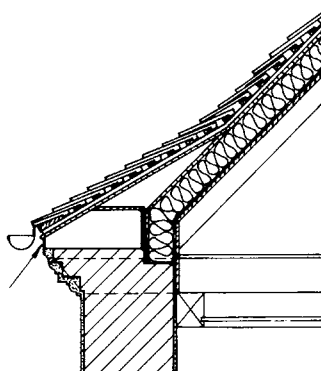
min. 7,5 l, nasazených zevnitř střechy na vyústění ventilačních průduchů v panelu v atice budovy a poté obalených tepelně izolačním materiálem. Druhou, pracnější možností je vysekat dutiny odpovídající velikosti přímo do panelového segmentu, tvořícího atiku (pérovka dole).

Hnízdní dutina, vysekaná do panelu v místě původního ventilačního průduchu, opatřená vletovým otvorem v izolační vrstvě. Dutina musí být umístěná pod poruchem střechy A plus spol. s r. o.

Domy se sedlovou střechou

Pokud je součástí projektu kromě zateplení i např. půdní vestavba nebo oprava sedlové střechy či výměna střešní krytiny, ponechat v prostoru mezi konstrukcí střechy, vnějším pláštěm objektu a vestavěnými příčkami malé dutiny (alespoň 120 mm vysoké,

Schématický náčrt dutiny pod sedlovou

střechou s laskavým svolením Verein Sächsischer Ornithologen e.V.

150 mm hluboké a 250 mm široké), které komunikují s vnějším prostředím buď souvislou štěrbinou, širokou minimálně 35 mm, nebo otvory o rozměrech min. 35 (výška) × 70 mm (šířka). Jednotlivé dutiny mohou být rozděleny přepážkami, ale stejně tak je vyhovující jedna velká dutina o dané výšce a hloubce (120 × 150 mm).

Rekonstruujeme v období hnízdění (20. 4.–10. 8.)

V takovém případě je nutné žádat o výjimku z ochranných podmínek příslušný správní orgán. Ten stanovuje podmínky, které určují průběh prací. Mohou nastat dvě základní situace:

Panelové domy

a) Stavba je zahájena ještě před příletem rovářů na hnízdiště. Doporučeným opatřením je

preventivní zasklení stávajících ventilačních průduchů, aby se zabránilo zahnízdění, které by probíhající stavba významně rušila, případně zcela překazila. Zasklení je nutné provést tak, aby dutiny neobsadili po přiletu rorýsi, ale zároveň je mohly opustit kolonie netopýrů, kteří často v dutinách v podstřeší zimují (foto str. 21). Po dokončení prací je nutno ventilační průduchy opět zprůchodnit.

b) Stavba je zahájena v době, kdy rorýsi již hnízdí. Toto je varianta, která by vlastně vůbec neměla nastat! Stavba i přes uložená omezení hnízdění vždy negativně ovlivňuje. Nejčastěji jsou v tomto případě doporučována tato opatření:

- odstranění, resp. zamezení instalace sítí, zabraňujících na vnější straně lešení znečištění okolí stavby v prostoru dvou nejvyšších poschodí a atiky
- odstranění lešení z okolí atiky v podstřeší
- úprava pracovní doby v okolí hnízd rorýsů (tj. 2 nejvyšší poschodí) od 8 do 15 hodin
- pozdržení instalace tepelně izolační vrstvy na atiku do doby po ukončení hnízdění (po 10. 8.)

Další postup prací je shodný. Pokud není ze závažných důvodů možné použít ani jeden z navrhovaných postupů, je možné přistoupit v rámci tzv. kompenzačních opatření k instalaci budek.

Budky lze samozřejmě využít i tam, kde rorýsi dosud nehnízdí, k vytvoření nových

Jednokomorová hnízdní budka

J. Hošek

hnízdnicích příležitostí (panelová zástavba, domy se sedlovými střechami včetně rodinných s alespoň dvěma podlažími).

Hnízdní budky se dosud vyráběly převážně z dřevocementové směsi nebo prken tloušťky 20–28 mm, které však jsou velmi těžké, takže je nutné je pevně instalovat, což může být na panelových objektech dost obtížné (plochá střecha, nutnost fixovat budky přes střešní krytinu, která pak může protékat). Dosavadní nejčastější umístění takových budek na strojovny výtahů na plochých střechách paneláků je vzhledem k jejich malé výšce (max. 3 m) neúčinné. Do této chvíle není znám ani jeden případ, kdy by rorýsi takto umístěné budky akceptovali! Další komplikací je udržení vhodných mikroklimatických podmínek

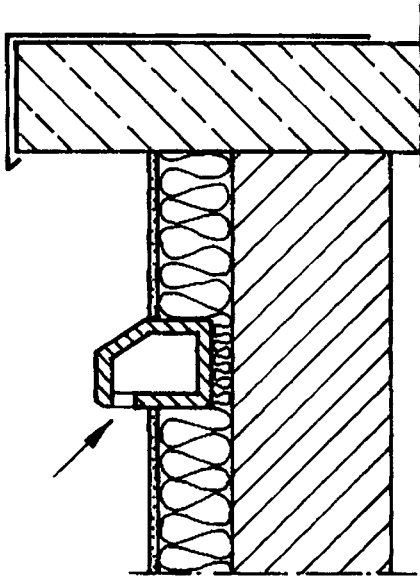
Dvoukomorová hnízdní budka

foto L. Viktora

v budce, vystavené po dlouhou dobu přímému slunci.

Řešením jsou budky, vyrobené z obdobného materiálu, jaký je používán k zateplování – extrudovaného polystyrenu. Jsou lehké, tepelně dobře izolují a jejich trvanlivost se vyrovná budkám dřevěným (v sousedním Sasku (SRN) fungují již více než 10 let bez známek většího opotřebení).

Dají se umístit přímo na obvodový plášť budovy tak, že se na něj připevní ještě před instalací desek tepelně izolačního materiálu. Při hloubce 200 mm pak vyčnívají ze stěny pouhých 120 mm (při použití desek o tloušť-

Umístění hnízdní budky přímo na obvodový plášť budovy

s laskavým svolením Verein Sächsischer Ornithologen e.V.

ce 100 mm), resp. 100 mm (desky o tloušťce 120 mm).

Jejich finální povrchová úprava je shodná s vlastní zateplenou stěnou (stejný povrch a barevnost), takže na budově nejsou nápadné a působí přirozeně. Dají se podle potřeby zhotovit jako jedno- až čtyřkomorové.

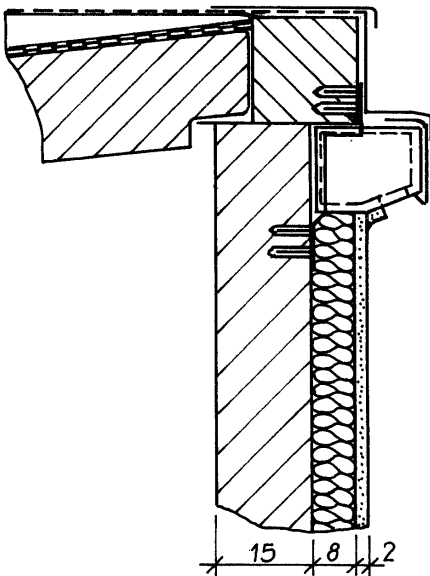

Čtyřkomorová hnízdní budka, umístěná přímo na stěně budovy

foto L. Viktora

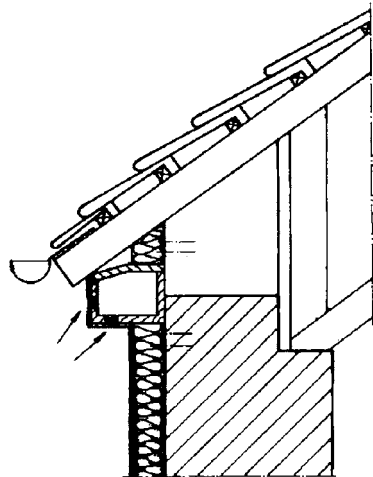
Domy se sedlovou střechou

Pro domy se sedlovou střechou platí v zásadě stejné pokyny, jenom možností jak instalovat hnízdní budky je více.

Umístění hnízdní budky pod přeislou atikou

s laskavým svolením Verein Sächsischer Ornithologen e.V.

Umístění budky instalované pod atikou

s laskavým svolením Verein Sächsischer Ornithologen e.V.

Stavíme nový dvou- a víceposchodový dům

Hnízdní příležitosti rorýsů (ale i dalších druhů ptáků) lze s úspěchem vytvářet i na novostavbách. V zahraničí najdeme mnoho pozitivních příkladů (Německo, Nizozemí, Velká Británie a další země), u nás se zatím jedná spíše o ojedinělé případy. Existuje celá řada způsobů takové pomoci:

- osadit novostavbu budkami (viz předchozí kapitola),
- na vhodném místě (hladké stěny alespoň 5m nad zemí) vytvořit ve zdivu hnízdní dutiny o rozměrech alespoň 120 × 150 × 250 mm (výška, hloubka, šířka) případně použít speciální stavební prvky k tomuto účelu vyrobené, které však zatím nejsou u nás běžně k dostání,
- využít prostor ve štítě (zděném i dřevěném) k instalaci hnízdních boxů v prostoru půdy (možnost kontroly a údržby),

Dřevobetonová budka, vhodná pro zasazení do zdiva

foto L. Viktora

- aniž by se tím zároveň umožnil nežádoucí průnik např. holubů do objektu,
- u domů se sedlovými střechami ponechat v prostoru mezi střešní konstrukcí a obvodovým pláštěm mezery o výšce 35–40 mm, které ústí do dutin o min. rozměrech 120 × 150 × 250 mm (výška, hloubka, šířka). Předpokladem je však tepelná izolace střechy. Např. pod neizolovanou, plechem pobitou střechou se mláďata doslova upečou!

Tabulka – parametry budek, výška umístění, termíny

parametr (mm)	rorýsi				netopýři*	
	jedno-komorová	dvou-komorová	tříkomorová	čtyř-komorová	plochá na stěnu (foto str. 21)	do zateplovací vrstvy (pérovka str. 19)
síla desky	20	20	25	25	dřevobeton, 30	dřevobeton, 30
vletový otvor (výška × šířka)	35 × 70				30 × 150	20 × 150
šířka	300	620	940	1260	300	200
výška	160	160	170	170	600	475
hloubka	200	200	210	210	90	125
výška umístění (m)	min. 5				min. 3	min. 5
termín umístění	v případě realizace zateplení před pokládkou izolační vrstvy, v ostatních případech od 15. 8. do 20. 4.				po zateplovacích pracích, kdykoliv	při zateplovacích pracích
způsob umístění	podle typu buď přímo na obvodový plášť (rovná atika), nebo do podhledu pod převislou atikou					do zateplovací vrstvy

**) V případě netopýřů existuje více variant budek, v tabulce jsou uvedeny dva příklady od firmy Schwegler*

Každopádně je dobré vždy předem takový záměr konzultovat jak s projektantem, tak i s odborníky – ornitology, aby vynaložené úsilí ptákům opravdu pomohlo a nepředstavovalo pro ně spíše nebezpečí (úrazy, snadný přístup pro predátory, extrémní mikroklimatické podmínky v budce, vandalizmus ap.).

Další podnájemníci – netopýři

Netopýři – co jsou zač?

Netopýři patří mezi savce do skupiny označované jako letouni, protože si jako jediní z nich osvojili schopnost aktivně létat. Netopýři jsou živočichové s převážně noční aktivitou,

Netopýř večerní je častým obyvatelům úkrytů v lidských stavbách

foto T. Bartonička

některé druhy však vylétují z úkrytů ještě před soumrakem. Za tmy se orientují pomocí tzv. echolokace. Vydávají pro lidské ucho neslyšitelné ultrazvuky a podle jejich ozvěny dokážou určit svou polohu v prostoru, rozpoznat okolní překážky, případnou kořist nebo jiné netopýři. Všichni naši netopýři se žijí výhradně hmyzem, případně jinými drobnými bezobratlými živočichy, např. pavouky.

Životní cyklus

Svým životním cyklem, který je u jednotlivých druhů velmi podobný, se naši netopýři přizpůsobili střídání čtyř ročních období.

Od dubna do srpna vytváří samice netopýřů seskupení označované jako letní kolonie. Kolonii mohou tvořit desítky až stovky samic. Jako úkryty využívají stromové dutiny, ale také různé prostory v lidských stavbách. Během června a července rodí samice v koloniích mláďata. V této fázi životního cyklu jsou netopýři obzvláště zranitelní a jakékoliv vyrušování kolonie nebo zničení jejího úkrytu může mít zcela fatální následky pro celou lokální populaci. Netopýři mají poměrně malé rozmnožovací schopnosti, samice většiny druhů rodí pouze jedno mládě ročně a to

Mládě netopýra velkého

foto D. Horáček

ještě ne v roce každém. Každý úhyn tak může opět znamenat ohrožení celé populace. Mláďata netopýřů rostou velmi rychle, za 4 až 6 týdnů po narození se již začínají osamostatňovat. Během měsíce srpna se letní

kolonie postupně rozpadají a začíná období tzv. podzemních přeletů, které trvá přibližně do října. Během nich navštěvují netopýři různé přechodné úkryty, mláďata se seznamují s vhodnými úkryty a potravními zdroji, dospělí netopýři se páří. Zároveň se netopýři „vykrmují“, shromažďují tukové zásoby před nastávající zimou.

Během listopadu se začínají netopýři stěhovat do zimních úkrytů, kterými jsou především různé sklepy, staré štoly a jeskyně. Zde postupně upadají do stavu tzv. hibernace, kdy se snižuje jejich tělesná teplota a zpomalují všechny životní procesy. V období zimování jsou netopýři velmi zranitelní. Časté rušení a opakované probouzení může vést k předčasnému vyčerpání jejich tukových zásob a následnému úhynu.

Od konce února a během března opouštějí netopýři zimoviště a nastává období tzv. jarních přeletů, kdy opět využívají různé přechodné úkryty. V průběhu dubna se pak opět postupně formují letní kolonie.

Letní kolonie netopýřa velkého

foto D. Horáček

Úkryty v lidských stavbách

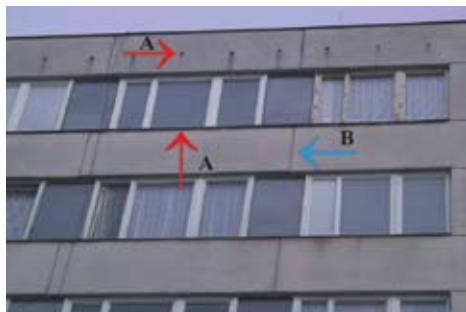
Původními úkryty netopýřů jsou stromové dutiny, štěrbiny pod kůrou stromů, skalní spáry a především jeskyně. Lidské stavby však mají často podobné vlastnosti jako

původní úkryty, a proto je v současnosti celá řada druhů využívá. Nacházejí zde ideální mikroklima, klid a ochranu před vlivy počasí i před predátory. Velký význam mají tyto úkryty zejména pro letní kolonie samic s mláďaty. Můžeme je najít na půdách kostelů, zámků a obytných budov, za dřevěným obložěním nebo za trvale otevřenými okenicemi chat, ve štěrbinách pod oplechováním střech či ve škvírách pod prasklou omítkou.

V současnosti však dochází stále častěji také k výskytu početných skupin netopýřů v různých úkrytech, které jim poskytují sídliště s panelovou zástavbou. Často využívají prostory za větracími otvory vedoucími do mezistřešních prostor či do komor a spíží, spáry mezi panely, štěrbinu za izolací, škvíry pod vodorovnou střechou, za obložěním balkonů apod. Tyto úkryty využívají netopýři nejen v období přeletů, ale také zde sídlí letní kolonie samic s mláďaty nebo slouží jako zimoviště. Někdy mohou netopýři pobývat ve stejném úkrytu i celoročně.

Nejčastěji jsou v podobných úkrytech panelových domů nalézány následující druhy: netopýř rezaný (*Nyctalus noctula*), netopýř pestrý (*Vespertilio murinus*), n. večerní (*Eptesicus serotinus*), n. severní (*Eptesicus nilssonii*), netopýř hvízdavý (*Pipistrellus pipistrellus*) a n. nejmenší (*Pipistrellus pygmaeus*). Tyto druhy v předchozích desetiletích častěji využívaly přirozené úkryty v dutinách stromů nebo skal. Osídlováním úkrytů v panelových domech netopýři přímo reagují na úbytek přirozených úkrytů, zejména těch ve stromových dutinách. Prostředí panelových domů jim také může připomínat prostředí skalních štěrbin, které jsou některými z uvedených druhů využívány i dnes. V panelových domech jsou tyto prostory navíc temperovány teplem unikajícím z bytů a v okolí úkrytu pak netopýři nalézají hojnost potravy kolem lamp pouličního osvětlení.

Zimování v panelových domech bylo prokázáno u netopýra rezavého, n. pestrého a n. hvízdavého, přičemž zimující netopýři tvoří téměř vždy početné skupiny v různých nepřístupných štěrbinovitých prostorech.

Šipky ukazují netopýry využívané prostory, které lze i po zateplení zachovat (A), nebo je nutné je nahradit osazením budek (B) foto P. Nová

Zimující netopýři rezaří pod plechem střechy panelového domu, objevení při zateplovacích pracích foto. R. Lučan

Praktická pomoc netopýřům

Zákonná ochrana

Všechny druhy netopýřů vyskytující se v České republice jsou chráněny zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny a podle prováděcí vyhlášky č. 395/92 Sb., v aktuálním znění, jsou zařazeny do kategorie kriticky nebo silně ohrožený druh. Právní

ochraně podléhají také netopýří stanoviště – a to jak přirozená, tak umělá (§ 50 zákona 114/1992 Sb., § 16 vyhlášky 395/92 Sb.). Pro jakoukoliv manipulaci s netopýři nebo zásah na jejich stanovišti je proto třeba si vyžádat výjimku ze zákona od orgánů ochrany přírody – v tomto případě vydává povolení vždy příslušná správa chráněné krajinné oblasti, do jejíž rozhodovací územní působnosti lokalita spadá.

Netopýři se zabývá také legislativa Evropské unie. Podle Směrnice o stanovištích č 92/43/EEC podléhají všechny druhy přísné ochraně – mimo jiné je zakázáno jejich usmrcování, rušení a rovněž poškozování nebo ničení míst jejich rozmnožování a odpočinku.

Kromě toho je náš stát zavázán chránit všechny druhy netopýřů vyskytujících se na našem území také na základě několika mezinárodních dohod (Dohoda o ochraně populací evropských netopýřů, Bonnská úmluva, Bernská úmluva), které jsou naší legislativou považovány za součást právního řádu.

Jak postupovat v případě plánované rekonstrukce domu?

Základní postup při plánování rekonstrukce domu je v zásadě stejný jako v případě rorýse obecného. Nicméně, vzhledem k možnosti výskytu netopýřů ve více typech úkrytů a v různé fázi životního cyklu v průběhu celého roku, je situace poněkud komplikovanější. V řadě případů se může lišit zejména načasování prací, které patří k nejdůležitějším zásadám při realizaci stavby ve snaze minimalizovat její negativní dopad na netopýři.

Zoologický průzkum

Před započítím prací a nejlépe ještě před zpracováním projektu rekonstrukce je nutno zjistit, zda se netopýři v budově vyskytují.

Provedením průzkumu lze snadno předejít pozdějším střetům a komplikacím. Průzkum by měli provést zoologové – chiropterologové, kontakty na konkrétní odborníky působící v jednotlivých regionech lze nalézt na internetových stránkách České společnosti pro ochranu netopýrů (www.ceson.org/členové nebo kontakty). Vzhledem k tomu, že se netopýři mohou vyskytovat v panelových domech celoročně, měl by průzkum v ideálním případě probíhat nejméně 3krát ročně, v období gravidity 15.–30. května: jednou týdně; v období kojení mláďat 1.–30. června: jednou za 14 dní, po dobu 1 hodiny po západu slunce; v období po odstavu mláďat 1. září–31. října: jednou za 14 dní, po dobu 1 hodiny po západu slunce; a před zimováním 1. listopadu–15. prosince: jednou za 14 dní, po dobu 1 hodiny po západu slunce. Výskyt netopýrů lze určit pozorováním výletové aktivity s pomocí ultrazvukových detektorů, u některých druhů také na základě dobře slyšitelných hlasových projevů zejména ve večerních hodinách před jejich výletem z úkrytu. V zimním období je však určení výskytu netopýrů velmi obtížné a úspěch je pravděpodobnější v teplejších dnech. Průzkum by měl ukázat, jaké druhy netopýrů se v domě vyskytují, v kterém období roku, jaké úkryty a výletové otvory používají.

Projekt – jak načasovat práce a obecné zásady, které je nutno dodržet

V případě, že byl v domě zjištěn výskyt netopýrů, je nutné informovat projekční firmu. Ta by pak nejlépe měla podle výsledků průzkumu zapracovat odpovídající postup a technická řešení do projektové dokumentace stavby. Zároveň je nutné neprodleně zažádat o udělení výjimky z ochranných podmínek zvláště chráněných druhů živočichů podle zákona č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a kra-

jiny. Kontakty na jednotlivé správy CHKO, které výjimky vydávají, včetně vyznačení jejich územní působnosti, jsou k dispozici na internetových stránkách AOPK ČR (www.ochranaprirody.cz).

Při realizaci projektu rekonstrukce je pak nutné řídit se podmínkami, které tento orgán ochrany přírody stanoví ve svém rozhodnutí. Podmínky se mohou lišit podle zjištěné konkrétní situace, nicméně vždy bude nutné dodržet několik následujících obecných zásad.

Panelové domy

- zachovat přístupové otvory do úkrytů, které dosud netopýři používali
- v případě, kdy není technicky možné úkryty zachovat (u úkrytů šterbinového typu při zateplování celého pláště domu, foto str. 17) provádět stavební práce v období nepřítomnosti netopýrů v úkrytu
- případně – pokud se nejedná o výskyt letní kolonie s mláďaty nebo zimování – zajistit, aby mohli netopýři předem opustit úkryt a nemohli se před jeho uzavřením vrátit zpět (lze spolehlivě uskutečnit pouze v období březen–duben nebo září–říjen)

Příklad správně provedené rekonstrukce – opravený strop s kolonií netopýra velkého na hradišti Týnci nad Sázavou

foto P. Nová

Ostatní budovy

- stavební práce provádět v období nepřítomnosti netopýrů v úkrytu – u letních kolonií je to období přibližně od konce srpna do začátku března
- zachovat v plném rozsahu vletové a výletové otvory, které dosud netopýři používali
- opatření proti vnikání holubů do půdních prostor provést tak, aby byl přesto umožněn přístup netopýrů
- pro impregnaci dřeva používat prostředky co nejméně toxické pro netopýry (např. prostředky na bázi pyrethroidů nebo sloučeniny bóru) a aplikovat je v období nepřítomnosti netopýrů, nejlépe několik měsíců před jejich návratem do úkrytu

Technická řešení – panelové domy

V případě výskytu netopýrů v panelových domech závisí vhodné technické řešení situace zejména na typu využívaného úkrytu (prostory za větracími otvory nebo štěrbinami mezi panely, pod izolací apod.), fázi životního cyklu, ve které se zde netopýři vyskytují (letní kolonie, období přeletů, zimování) a rozsahu plánovaných oprav. Jaké situace mohou nastat?

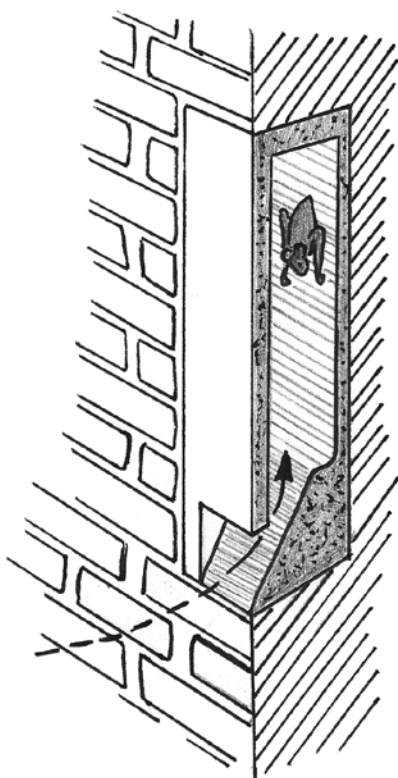
Štěrbinové úkryty

Vzhledem k tomu, že při zateplení není technicky možné zachovat některé stávající úkryty, je třeba dodržet určitá omezení a provést některá další opatření, která by měla vést k minimalizaci negativního dopadu ztráty původního úkrytu na netopýry.

- V případě výskytu letní kolonie je nutné načasovat práce do období před porody

(do konce dubna). V případě výskytu zimujících netopýrů mohou být práce provedeny pouze v období od dubna do října.

- Před definitivním uzavřením je vhodné přes spáru v daném místě umístit závěs z perlinky či pevnějšího igelitu upevněný pouze nad spárou stejným způsobem jako je popsáno v případě uzávěry větracích otvorů (foto str. 21), aby bylo zajištěno,

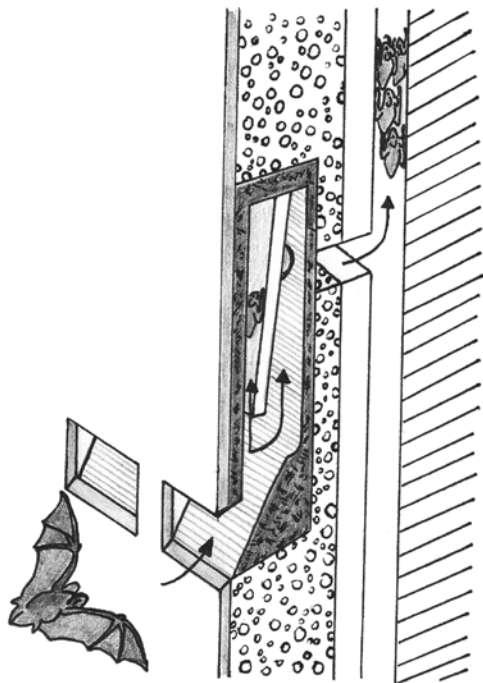

Budka pro netopýry

P. Nová

že žádná zvířata nezůstanou uvězněna uvnitř.

- Ztrátu úkrytu je vhodné kompenzovat tím, že do blízkosti původního úkrytu na stěnu domu umístíme netopýří budku. Budky vyráběné z dřevobetonové směsi

Budka pro netopýry s průlezným tunelem P. Nová

jsou vyzkoušené, netopýry obsazované a běžně používané především v sousedním Německu. Speciální typy budek jsou určené k umístění na zeď zateplovaneho domu, dají se zcela začlenit do tepelné izolační vrstvy a opatřit stejným nátěrem či omítkou jako okolní plocha, takže na budově nejsou nápadné. Použitelné jsou i budky z extrudovaného polystyrenu, které jsou popsány v části věnované rořýsům.

Větrací otvory

Při výskytu netopýrů v dutinách za větracími otvory mohou nastat následující tři varianty:

- V případě, že plánujeme pouze zateplování pláště domu bez rekonstrukce střechy,

tzn. že střecha zůstane i po zateplení větraná, je nutné zachovat pro netopýry přístupné nejlépe všechny dosud existující větrací otvory.

Po zateplení se do ponechaných ventilačních průduchů často vsazují plastové mřížky, které zmenšují plochu větracích otvorů cca na polovinu. To v zásadě není žádoucí, protože stávající otvory v atikových panelech jsou obvykle dost malé vzhledem k odvětrávané ploše střechy. Vsazování mřížek tedy znamená zhoršení jejich odvětrávací funkce a navíc zamezí přístupu netopýrům. Při realizaci zateplení nesmí otvory zůstat uzavřeny ani na přechodnou dobu, ale po instalaci izolační vrstvy se musí ještě tentýž den obnovit. Aby se zamezilo zatékání srážkové vody mezi izolační vrstvou a pláštěm budovy, je třeba zabezpečit otvory v tepelné izolačním materiálu některým z následujících způsobů:

- Otvor se opatří standardní plastovou koncovkou, ze které je vyříznuta síťka nebo lamely tak, aby vznikl otvor odpovídající svým průměrem původnímu průduchu. Spodní okraj koncovky je třeba mechanicky zdrsnit např. pomocí brusného papíru.
- Do otvoru je umístěna plastová (např. novodurová) trubka, na konci šikmo seříznutá tak, aby její delší horní část vytvářela stříšku. Vnitřní povrch trubky je třeba zdrsnit např. ocelovým kartáčem tak, aby nebyl hladký a netopýři ji mohli dobře prolézat (pérovka str. 10).
- V případě, že má být provedeno zateplení domu včetně rekonstrukce střechy, střecha však zůstane i nadále větraná, je nutné provádět rekonstrukci střechy mimo období výskytu letní kolonie či zimujících jedinců, jinak platí stejné zásady jako u první varianty.

Budky pro netopýři, instalované na zateplenou stěnu

foto L. Viktora

- V případě, že je plánována rekonstrukce střechy a její převedení z větrané na nevětranou, takže uzavření větracích otvorů je nutné.
 - V případě výskytu letní kolonie je nutné načasovat práce do období dostatečně před porody nebo po osamostatnění mláďat, tj. přibližně od konce srpna do poloviny dubna. V případě výskytu zimujících netopýřů mohou být práce provedeny pouze v období od dubna do října.
 - Před definitivním uzavřením je třeba před otvory umístit závěs z perlinky upevněný pouze nad otvorem (foto vpravo). Tato přechodná jednosměrná uzávěra zajistí, že netopýři mohou opustit úkryt, ale nemohou se již vrátit zpět.
 - Ztrátu úkrytu je vhodné kompenzovat tím, že do blízkosti původního úkrytu umístíte netopýří budku přímo na zateplenou stěnu. Vhodnější je do místa původního úkrytu instalovat vsazenou budku nebo průřezný tunel do tepelné izolační vrstvy zajišťující přístup do původního spoje mezi panely (pérovky str. 19 a 20). Tyto speciální budky nebo tunely lze následně opatřit stejným

nátěrem či omítkou jako okolní plochu, takže na budově nejsou nápadné a viditelný je pouze vletový otvor s obvyklými rozměry 20–30x150 mm. Použitelné jsou i budky z extrudovaného polystyrenu, které jsou popsány v části věnované rorýsům.

Co dělat v případě, že rekonstrukce již probíhá a při tom jsou objeveni netopýři v úkrytu

Tento případ by v případě správného postupu vůbec neměl nastat. Pokud však přesto k této situaci dojde, je nutné zastavit stavební práce a neprodleně kontaktovat zástupce České společnosti pro ochranu netopýřů (ČESON) nebo příslušnou správu CHKO, kteří poradí jak postupovat.

Preventivní překrytí ventilačního průduchu závěsem z perlinky

foto J. Mach

Možné problémy spojené s netopýři a jak je řešit

Znečišťování oken pod výletovým otvorem padajícím trusem, případně močí, lze zamezit tím, že 50 cm pod otvor nainstalujeme 10 cm širokou plechovou stříšku.

Náhodnému záletu netopýrů otevřeným oknem do bytu lze předejít použitím okenní sítě na komáry, pokud to nelze (u vyklápečích oken) nechat při větrání alespoň přes okno zataženou záclonu. Pokud vám netopýr náhodou vletěl do bytu, je nejlepší co nejvíce otevřít okno, zhasnout světlo a počkat – netopýr se orientuje a většinou si najde cestu ven sám. Pokud to není nezbytné a v blízkosti je netopýří úkryt, neotvírat okno během výletu netopýrů po západu slunce.

Netopýři pronikají do stoupaček, na chodby apod. V některých případech mohou netopýři proniknout různými štěrbinami kolem izolace dovnitř domu, odkud následně nemohou najít cestu zpět do úkrytu. Situaci lze vyřešit jednoduše uzavřením otvorů, které vedou z prostor obývaných netopýry do vnitřku domu a uvězněné netopýry nechat odletět jako v případě záletu oknem do bytu.

Šramocením a hlasovým projevům netopýrů nelze zamezit. V případě, že je situace s rušením obyvatel bytu neúnosná, lze ve vhodném období opatřit vletové otvory v kritickém místě jednosměrnou uzávěrou z perlinky, která umožní netopýrům opustit úkryt, ale zamezí jejich návratu zpět. Netopýři tak budou nuceni přesunout se do jiných částí domu. Vždy však záleží na významnosti úkrytu.

Nejčastější zbytečné obavy z netopýrů

- Strach z toho, že se vám netopýr zamotá do vlasů, je nesmyslnou pověrou. Netopýři sonar dokonale identifikuje překážky v prostoru – tedy i vás – a zvíře se vám i v letu raději vyhne.

Stříška zamezující nežádajícímu padání trusu na verandu chaty

foto P. Nová

- Obavy z prokousání se netopýrů skrz zeď do bytu jsou zcela zbytečné. Netopýři vždy využívají pouze existující otvory a škvíry a nemohou se prokousat zdí.
- Naši netopýři se živí pouze hmyzem. Nesní vám tedy ani zásoby ve spíži ani vám nebudou po nocích pít krev.
- Netopýři mají své specifické parazity, kteří však nejsou přenosní na člověka, a proto se jich nemusíte obávat. Pokud jste ale nuceni s netopýrem manipulovat, nikdy ho neberte do holých rukou, protože by vás mohl v sebeobraně pokousat. V takovém případě může stejně jako u všech ostatních zvířat existovat jisté riziko infekce.

Kde vám poradí?

Česká společnost ornitologická (ČSO)

Na Bělidle 252/34, 150 00 Praha 5

tel./fax: 274 866 700, e-mail: cso@birdlife.cz, www.rorysi.cz, www.cso.cz

Česká společnost pro ochranu netopýrů (ČESON)

Národní muzeum, Václavské náměstí 68, 115 79 Praha 1

tel.: 728 984 767, 774 080 402, e-mail: netopyr@ceson.org, www.ceson.org

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky

Nuselská 39, 140 00 Praha 4

e-mail: aopkcr@nature.cz, www.ochranaprirody.cz

(zde též kontakty na jednotlivé správy CHKO, jejichž územní působnost je vyznačena níže na mapce)

Česká inspekce životního prostředí

Na Břehu 267, 190 00 Praha 9

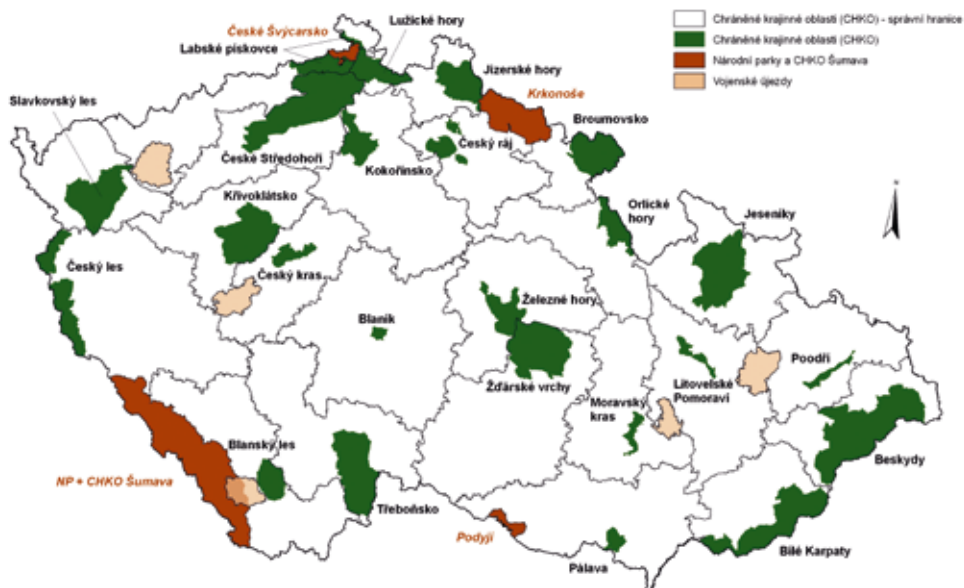
e-mail: Public@cizp.cz, www.cizp.cz

Magistrát hlavního města Prahy, Oddělení ochrany přírody a krajiny

Jungmannova 35/29, 111 21 Praha 1, tel.: 236 004 246, fax: 236 007 074

e-mail: posta@cityofprague.cz, www.magistrat.praha-mesto.cz

Oddoby životního prostředí krajských úřadů

Česká společnost ornitologická (ČSO) vznikla v roce 1926 jako platforma profesionálních i amatérských ornitologů a tento charakter si udržela až do současnosti. Zabývá se výzkumem a ochranou ptáků a jejich prostředí, pořádá však také mnoho zajímavých akcí pro širokou veřejnost, vydává vlastní publikace. V současnosti má 2 500 členů a 8 regionálních poboček po celé zemi. V České republice je výhradním partnerem BirdLife International, celosvětového sdružení nevládních organizací s obdobným zaměřením.

Česká společnost pro ochranu netopýrů (ČESON) vznikla v roce 1991 pro zvýšení spolupráce mezi odborníky a amatéry zabývající se netopýry. Posláním této nevládní organizace je koordinace ochrany a výzkumu netopýrů a jejich prostředí. ČESON shromažďuje informace a poznatky o problémech, upozorňuje na ně odpovědné orgány a navrhuje jejich řešení. Dále vypracovává expertizy v oboru ochrany netopýrů a jejich prostředí a zajišťuje vzájemnou informovanost svých členů a příznivců společnosti o aktuálním stavu netopýří problematiky a v oboru výzkumu a ochrany netopýrů prosazuje vzájemnou spolupráci mezi amatéry, širokou veřejností, odborníky a státní správou. Výrazně se podílí na monitoringu netopýřích populací v ČR a reprezentuje státní ochranu netopýrů v tuzemsku i zahraničí.

